

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen



MEDITATIE

Pinksteren

Maar de vrucht des Geestes is liefde
Galaten 5:22a

In de staat der rechtheid was er liefde tot God en liefde tot de naaste. Door de val is de mens een hater van God en een hater van zijn naaste geworden. Bij de gevallen mens is niet de vrucht des Geestes waar te nemen, maar wel zijn de werken van het vlees waar te nemen.

In Galaten 5 vinden wij verscheidene werken van het vlees opgesomd: overspel, hoererij, onreinigheid, on-tuchtigheid, afgoderij, venijngeving, vijandschappen, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedracht, ketterijen, moord, dronkenschappen, brasserijen en dergelijke. Als alles zou worden genoemd zou het een onafzienbare lijst worden.

Daartegenover staat nu de vrucht des Geestes. De vrucht van *Die Geest*, Die op pinksteren is uitgestort. Maar: hier is iets totaal anders dan de werken van het vlees. Hier het volstrekt tegenovergestelde. Maar de vrucht des Geestes. Hier hebben wij ook te denken aan het beeld van de wijnstok en de ranken. Christus is de Wijnstok, de Zijnen zijn de ranken.

Zoals de rank geen vrucht draagt als ze geen levende verbinding met de wijnstok kent, zo draagt een mens-kind geen vrucht als hij de levende verbinding met de Christus niet kent. In het woordje 'vrucht' ligt ook de gedachte aan groei opgesloten.

De *vrucht des Geestes*. Niet de vrucht van het kind des Heeren. Hier geen vrucht van eigen akker. Op de pinksterdag kan er niet geroemd worden in iets van de mens. Er kan alleen geroemd worden in de Heere. De vrucht des Geestes is geen verdienste van de mens maar is enkel genade.

Waaruit bestaat de vrucht des Geestes dan wel? Wel, die bestaat allereerst en allermee uit *liefde*. De liefde is de voornaamste vrucht. De liefde is het beginsel van alle andere

vruchten. Uit de liefde spruiten de andere vruchten voort. De liefde is als het ware de voedingsbodem van de andere vruchten. Die liefde komt van de Heere en richt zich op de Heere. Zij komt van de Heere en richt zich op het schepsel Gods; zij richt zich op de naaste. De liefde Gods wordt in de harten uitgestort door de Heilige Geest. Die uitgestorte liefde werkt wederliefde tot de Heere en wekt liefde tot de naaste.

Galaten 5:14 "Want de gehele wet wordt in één woord vervuld, namelijk in dit: Gij zult uw naaste liefhebben gelijk uzelfen." De Heere Jezus Christus heeft het in Zijn onderwijs benadrukt: hebt uw vijanden lief.

Liefde tot vijanden. Dat betekent zelfverloochening. Dat is het tegenovergestelde van zelfhandhaving, wraak en vergelding. Heeft de Heere het niet gezegd: Bid voor degenen die u geweld doen en die u vervolgen? Niet alleen liefde betonen als wederliefde verwacht kan worden. Dan zou het in zekere zin nog gemakkelijk zijn. Maar ook liefde betonen als in het geheel geen wederliefde verwacht kan worden.

God liefhebben boven alles en de naaste als onszelf, dat is allesomvattend. Het betekent liefde tot het Woord des Heeren, liefde tot Zijn volk. Van nature haten wij dat alles. Alles in de mens verzet zich tegen bovengenoemde. Hebt u dat leren beamen? Is er door de werking van de Heilige Geest die op pinksteren is uitgestort verandering gekomen? Is er een klein beginsel van bovengenoemde liefde?

Maar de vrucht des Geestes is liefde. Dat houdt in dat men vergevengszind is. Het houdt ook in een vermanen en waarschuwen, niet alleen met betrekking tot de tijdelijke dingen, maar juist ook met betrekking tot de eeuwige dingen. Niet een waarschu-

wen uit hardheid, maar wel uit liefde en bewogenheid, wat evenwel niet uitsluit dat weleens een harde waarschuwing gegeven moet worden, waar echter de liefde achter klopt.

Maar de vrucht des Geestes is liefde. Vóór, op en na de pinksterdagen past ons zelfonderzoek met betrekking tot deze zaak. Is deze vrucht in ons leven waar te nemen? Is er bij u alleen sprake van de werken van het vlees en niet van de vrucht des Geestes? Er is nog doen aan bij God vandaan. Want wat onmogelijk is bij de mensen is mogelijk bij God. Houdt aan in het gebruik van de middelen. In de prediking mag naar voren komen dat de Christus de Heilige Geest verworven heeft voor Zijn Kerk in een diepe en smartelijke weg van lijden en sterven. Smeek dan maar: Heere ontferm U mijner. Zoudt Gij mij willen bearbeiten door de Heilige Geest.

De Heere is gewillig het te schenken uit genade, om niet, door het werk van Christus aan arme schuldverlegen zondaren.

Want ook op pinksteren geldt dat rijken ledig worden heengezonden, maar armen met goederen vervuld. Bidt dan maar om armmakende genade.

Bij hen die genade mogen kennen kan de vraag steeds opkomen: Behoor ik soms tot hen die alleen de werken des vleses kennen? De satan wil u dat doen geloven. Hij wijst op vele dingen. Het regent aanklachten. Het is lang niet zoals het zou moeten zijn. Er is zo weinig van de vrucht des Geestes te bekennen. Sta naar vermeerdering van de vrucht des Geestes. Smeek erom al meer die liefde te mogen gaan vertonen en beoefenen. Liefde tot de Heere en liefde tot de naaste.

Wat de ongerechtigheden betreft die tegen uw wil in u zijn overgebleven, waar u zo'n smart over draagt, daarvan geldt: Christus heeft er voor

betaald. Ze zullen u niet uit de hemel houden. Eenmaal zal er niets meer van het vlees te bespeuren zijn. Dat is het heerlijk vooruitzicht van de Kerk des Heeren.
De vrucht des Geestes is liefde. Eenmaal een volmaakt liefdebetoon.

*Waar liefde woont gebiedt de Heere den zegen,
Daar woont Hij Zelf, daar wordt Zijn heil verkregen
en 't leven tot in eeuwigheid.*

Ds. A. van Heteren



VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad hebben we van onze hand een pinkstermeditatie geplaatst over Galaten 5:22a "Maar de vrucht des Geestes is liefde."

Ook is opgenomen de samenvatting van de toespraak van ds. K. Visser over Hosea 6:1-3 "Komt en laat ons wederkeren tot de Heere", gehouden op onze ontmoetingsdag in Werkendam. Ds. Tanis schrijft een vierde artikel over prof. L.H. van der Meiden "De triniteit in de prediking." Ds. P. den Butter schrijft een tweede artikel over geestelijke herkenning n.a.v. het schrijven van prof. Maris in "De Wekker".

Terecht vraagt hij aandacht voor 'de religie van de belijdenis' en kiest daarbij drie gedeelten uit onze belijdenis: zondag 23 van de Heid. Catechismus, art. 29 van de Ned. Gel. Bel. en een enkele passage uit de Dordtse Leerregels.

Ook schrijft hij verder over de Filippijzenbrief. Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief aan ouders. Ds. J.M.J. Kieviet begint een serie over "Gods beloften". Ds. Hoefnagel beantwoordt in zijn vragenrubriek een vraag over Hebr. 13:17 over de juiste houding tegenover ambtsdragers, in het bijzonder tegenover predikers.

Zendingsmiddag voor het Noorden

Op D.V. Zaterdag 12 juni a.s. zal er een zendingsmiddag gehouden worden in het kerkgebouw van de Chr. Geref. kerk, Hoofdweg 127 te Damwoude. Deze zendingsmiddag wordt georganiseerd door de plaatselijke zendingscommissie ten bate van de zending en het evangelisatie werk in Gent (België).

Het kerkgebouw is open vanaf 12.45 uur.

Om 13.30 uur hoopt ds. P. Roos de middag te openen.

De sprekers zijn: Ds. J.P. Boiten en evangelist H. Bor.

Tussen de beide sprekers is er een pauze.

Om 16.30 uur de sluiting door Ds. H.H. de Haan..

Er is kinderopas aanwezig. Verkoop van verschillende goederen...etc. o.a.

een boekentafel. In de benedenzaal is er gelegenheid voor koffie te drinken en voor ontmoeting.

We hopen dat velen deze datum noteren. U bent allen van harte welkom!

Ds. P. van Zonneveld

We willen ds. Van Zonneveld samen met zijn vrouw en gezin gelukwensen met het feit dat hij 76 jaar mocht worden. We hopen dat hij nog wat gedragen en gespaard mag worden. Zoals u weet is hij al geruime tijd uitgeschakeld. Lichamelijk heeft hij veel pijn.

Er zijn nieuwe onderzoeken gaande. Er is enerzijds de begeerte het Woord Gods uit te dragen, maar anderzijds weten we niet of dit nog gegeven zal worden, hoewel we het ds. Van Zonneveld uiteraard van harte gunnen. Moge de Heere hem bij het klimmen der jaren gedenken in al wat hij nodig heeft met zijn vrouw en verdere familiekring.

We hopen van harte dat hij in ieder geval zijn schrijven in ons blad onder de titel "Brieven aan ouders" nog voort zal mogen zetten.

Ds. M. v.d. Sluys

We willen ds. M. v.d. Sluys met zijn vrouw, kinderen en verdere familie van harte gelukwensen met het vijftiëntigjarig ambtsjubileum dat herdacht mocht worden. Ds. v.d. Sluys heeft meer dan eens geschreven in ons blad, waar wij hem erkentelijk voor zijn. Moge de Heere hem verder gedenken en tot rijke zegen stellen in de gemeente waar hij dienen mag en ook geven dat zijn arbeid in breder verband in het midden van onze kerken gezegend mag worden.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 17 juni verschijnen, dus over twee weken. Copy graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Weest mede mijn navolgers, broeders, en merkt op degenen die also wandelen, gelijk gij ons tot een voorbeeld hebt. Want velen wandelen anders; van welke ik u dikmaals gezegd heb en nu ook wenende zeg, dat zij vijanden van het kruis van Christus zijn; welker einde is het verderf, welker God is de buik en welker heerlijkheid is in hun schande, dewelke aardse dingen bedenken
(Fil. 3: 17-19).

Paulus heeft ernstige waarschuwingen geschreven tegen de dwaalleer van de Judaïsten. Die dwaalleer is echter niet de enige die in die dagen verkondigd werd. Er zijn nog andere dwaalleraars en hun boodschap is niet minder een bedreiging voor het gezonde geestelijke leven van de christenen. Daar moeten de Filippenzen ook van op de hoogte zijn om zich ertegen te kunnen wapenen.

Als Paulus tot dit nieuwe gedeelte zal overgaan zien we hem als het ware eerst enige tijd met zijn hoofd in zijn hand peinzend voor zich uit staren. Langzaam vullen zijn ogen zich met tranen. Kennelijk is hij diep ontroerd door wat er nu in zijn gedachten rondgaat. En als hij dan de pen weer oppakt en op het perkament zet, is zijn gezicht nat van de tranen. Wat hij nu gaat schrijven, schrijft hij wenende. Waarom?

We zouden de boodschap van vs. 17 kunnen samenvatten onder het thema: Paulus' oproep tot godzalige navolging. Maar voordat we gaan letten op wat de apostel met deze oproep bedoelt, zullen we eerst aandacht geven aan de achtergrond, waartegen die oproep wordt gedaan. Die achtergrond vinden we beschreven in de verzen 18 en 19. Op vs. 17 komen we dan later nog terug.

Antinomianen

In de verzen 18 en 19 schrijft Paulus dus opnieuw over boodschappers van een verkeerde leer. Een belangrijk deel van het werk van de apostelen bestond in het weerleggen van verkeerde opvattingen. De duivel zit ook geen moment stil en hij laat geen middel onbeproefd om de kerk van haar grondslag af te trekken. Daartegen moet bescherming geboden worden. Maar wat ook nodig is, is dat de ogen open zijn voor de geva-

ren die dreigen. Daarom moet altijd weer een deel van de verkondiging van het Woord bestaan in het bestrijden van wat het Evangelie weer spreekt.

Dit keer doelt Paulus echter niet op die mensen die zeggen, dat naast het geloof in Christus ook nog een eigen bijdrage aan de zaligheid geleverd moet worden. Met die opvatting heeft hij al afgerekend. Nu doelt hij op hen, die zeggen: Als ik gerechtvaardigd ben door het werk van Christus dan is het niet meer van belang hoe ik leef.

Het gaat nu over mensen die ogen-schijnlijk roemen in de rechtvaardiging door Christus, maar die intussen geen spoor van heiligmaking in hun leven te zien geven. "Laat ons de zonde doen opdat de genade des te meerder worde", is hun motto. Antinomianen noemen we zulke mensen. Tegen deze dwaalleraars heeft Paulus de Filippenzen al eerder gewaarschuwd, maar hij acht opnieuw een waarschuwing op zijn plaats. Vandaar dat hij deze ernstige woorden in de verzen 18 en 19 schrijft. Als we daar op gaan letten, zullen we zien, dat wat hij in die verzen constateert hem alle reden geeft om de Filippenzen in vs. 17 aan te sporen om zijn navolgers te zijn.

Hoe zien ze eruit?

Als Paulus hen beschrijft noemt hij hun sensualiteit. Vs. 19: *Welker God is de buik*. 'Buik' staat hier voor alle fysieke verlangens en begeerten. Zowel het verlangen naar eten en drinken als het verlangen naar sexualiteit. Alle aardse, lichamelijke behoeften. Van die begeerten maken deze dwaalgeesten een afgod. Daar besteden ze al hun tijd aan en daar wijden ze al hun aandacht aan. Daar leven ze voor. Sommigen van hen doen dat zelfs in de meest grove vormen van losbandigheid en dronkenschap.

Behalve Paulus schrijft ook Petrus over zulke mensen. Hij zegt van hen, dat ze de ogen vol overspel hebben (2 Petr. 2:14). In Openb. 2:20 worden ze getekend als mensen, die hoereren en afgodenoffer eten. O ja, onder hen komen er ook voor die wat meer beheerst in hun optreden zijn, maar ook zij leven alleen voor de dingen die

de lichamelijke behoeften bevredigen. Ja, ze roemen wel in de leer van de rechtvaardiging, maar ze denken slechts zoveel aan God als nodig is om hun geweten gerust te stellen en voor de rest is hun buik hun god.

Vervolgens spreekt Paulus over hun schaamteloosheid: *Welker heerlijkheid is in hun schande*. Zij beroemen zich in die dingen waar een normaal beschaafd mens zich voor schaamt. Dingen die schandelijk zijn om te zeggen (Ef. 5:12) bedrijven zij en ze schamen zich er in het minst niet voor. Integendeel, ze durven er rustig voor uit te komen hoe ver ze hebben durven gaan in de uitleving van hun zondige begeerten. Zo leren ze de diepten des satans kennen, zeggen ze (Openb. 2:24). En ze menen dat ze dit allemaal rustig kunnen doen, want het offer van Christus is genoegzaam om al hun zonden te bedekken.

Tenslotte noemt Paulus ook nog hun wereldgezindheid: *Welke aardse dingen bedenken*. Eigenlijk is dit de climax van wat Paulus van hen heeft te zeggen. Dit spant de kroon. De geest van deze mensen is voortdurend en uitsluitend bezig met de dingen van deze aarde. Misschien zijn het wel onschuldige dingen. Maar ongetwijfeld zijn er ook veel zondige dingen bij.

Er zullen er in die kringen zijn die met stelligheid beweren dat de twee eerder genoemde trekken - van sensualiteit en schamteloosheid - in hun leven niet voorkomen. Maar die wereldgezindheid is er wel. Ze zijn eerlijk, beschaafd, vriendelijk, maar... uitsluitend op de aarde gericht. Hun belangstelling cirkelt om de vragen hoe ze geld kunnen verdienen en uitgeven. Hoe ze plezierig door het leven kunnen komen. Hoe ze aan hun trekken kunnen komen. Dat is hun hele instelling. Meer interesseert hen eigenlijk niet. Over God en de hemel en heiligheid maken ze zich nooit druk. Dat komt allemaal wel in orde, zo vertrouwen ze. Christus heeft immers voor hen voldaan....

Vijanden van het kruis

Zo zien ze er uit, zegt Paulus. Kijk maar goed. Aan deze dingen zijn ze te herkennen. Maar, zo voegt hij er dan aan toe, vergeet niet dat ze vijanden van het kruis van Christus zijn. De apostel gebruikt zelfs het bepalend lidwoord: de. Zij zijn dé vijanden van

het kruis van Christus. De vijanden bij uitstek. Waarom is dat zo?

U weet wat bedoeld wordt als gesproken wordt over 'het kruis van Christus'. Dat kruis is de aanduiding van waar het in het hele werk van Christus om gaat. Het ziet op het centrale ervan. Deze antinomianen belijden dat ze geloven in het offer van Golgotha, maar in de praktijk van hun leven geven ze er blijk van dat ze het doel van dat kruis in de verste verte niet verstaan hebben. Dat doel is immers dat de Heere Zich een volk wilde verkrijgen, dat ijverig zou zijn in goede werken. Staat het zo niet in Tit. 2:14? Of, anders gezegd, dat doel is ook, dat de Heere Zich zo een volk zou heiligen, zoals we lezen in Ef. 5:26. Het doel van het kruis is niet alleen de verlossing van de straf der zonde, maar ook de vernietiging van de zonde zelf.

Bovendien ontkennen deze antinomianen ook ten enenmale de kracht van het kruis. Volgens Rom. 6:11 vv. gaat het er in het leven van Gods volk om dat zij door de kracht van het kruis hun oude mens met zijn begeerlijkheden ook leren kruisigen. En waar deze antinomianen ook helemaal geen besef van hebben is dat een mens die waarlijk de kracht van het kruis van Christus leert kennen ook niet meer voor zichzelf leeft, maar in zelfverloochening achter de Meester begeert te gaan, Zijn voetstappen drukkend.

Van deze dingen weten de antinomianen helemaal niets. Daarom is al hun roemen in het kruis van Christus ijdel. Het zal hen niet baten. Nee, want God beschouwt hen als vijanden van dat kruis. Hij zal hen evenwel hun verdiende loon geven. *Welker einde is het verderf.* En wie hen volgt op hun dwaalweg zal op de plaats eindigen waar zij eindigen: in het verderf. Dat is hetzelfde als de buitenste duisternis. Het bedenken van aardse dingen is immers de dood. Bovendien, zonder heiligmaking - en daar maakt de antinomiaan zich niet druk om - zal niemand de Heere zien.

Conclusie

Laten we uit wat we gezien hebben een paar conclusies trekken.

- 1 We dienen op onze hoede te zijn voor die christenen die door hun levenswandel of door wat ze zeggen ons besef van wat het doel van

het kruis van Christus is, verzwakken. Er zijn namelijk christenen, die roemen in de gerechtigheid van Christus en in Zijn volbrachte werk, die echter hun zogenoemde christelijke vrijheid gebruiken om hun vlees te voeden en te koesteren. En ze hebben er geen erg in dat dit een caricatuur is van de bijbelse christelijke vrijheid. Ja, er zijn mensen, die menen dat het met hen in orde is. Ze geloven immers en ze hebben de Heere lief. Van een wandelen in de wegen des Heeren met een teer geweten is echter niets te bespeuren. Ze leven in feite gewoon werelds en daar zien ze ook helemaal niets verkeerd in. Voor de verzoeking die van zulke mensen uitgaat, dienen we op onze hoede te zijn.

- 2 We moeten maar nooit moe worden om te luisteren naar de waarschuwingen die er op gericht zijn om ons voor welk kwaad dan ook te bewaren. Paulus heeft de Filippenzen al eerder op de gevaren gewezen. Dikmaals zelfs, zoals hij zelf zegt. En nu doet hij het weer. Is dat niet iets wat gaat vervelen? Altijd weer die waarschuwingen! In het licht van wat de apostelen doen is het, denk ik, op zijn plaats om te zeggen, dat ieder die wat geïrriteerd raakt als we weer waarschuwingen tegenkomen, zijn of haar verhouding tot de Heere nog maar eens grondig moet gaan onderzoeken. Is het wel echt in orde?

- 3 Als Paulus deze ernstige zaken aan de orde stelt is hij er zelf met al de emotionaliteit van zijn verlore persoonlijkheid bij betrokken. Vandaar dat hij deze dingen alleen maar wenende kan zeggen. Hij schaamt zich er bovendien niet voor dit aan de Filippenzen te vertellen. Trouwens, zo was zijn arbeid altijd geweest. Bij zijn afscheid van de ouderlingen van Efeze releveert hij hoe zijn werk in Efeze is geweest. Hoe hij daar de Heere heeft mogen dienen in alle ootmoedigheid, maar ook met veel tranen (Hand. 20:19). En als hij in die tijd mensen moest vermanen, dan deed hij dat 'met tranen' (vs. 31).

Hoe kwam dat? Paulus geloofde zelf wat hij anderen preekte. Hij zag het voor zich wat het zou zijn als er van zijn hoorders verloren zouden gaan. Het was voor hen een realiteit als hij er aan dacht dat ze allemaal een keer voor God zouden staan. Ook de beleving van de genade Gods door het geloof in Christus was voor hem een realiteit. Daarom kon hij niet anders preken en spreken dan als iemand die helemaal door zijn boodschap was gegrepen. In dit licht bezien verdient de vraag overwogen te worden - met name ook door predikers en zielzorgers - Is een afgetrokken, afstandelijke, onbewogen prediking eigenlijk niet een innerlijke tegenstrijdigheid?

ds. P. den Butter

VOOR WIE ZIJN GODS BELOFTEN? (1)

"Kunt u mij zeggen voor wie Gods beloften zijn?" Zo luidt de vraag die mij een tijdje geleden werd voorgelegd. Of ik daarop eens een helder en doeltreffend antwoord wilde geven. Want er waren zoveel tegengestelde geluiden als het over dit thema ging. Predikers uit vroeger en later tijd, oude en nieuwe schrijvers, mannen van naam en van minder grote naam - ze hadden zich bezig gehouden met het zoeken van een antwoord op deze vraag. Maar bij vergelijking van al die uiteenzettingen bleek dat er nogal wat onderscheid in benadering is. En daarom kwamen er weer nieuwe vragen bij. En dat ondanks het feit dat ieder van hen zich geheel wilde baseren op het getuigenis van de Heilige Schrift en op de belijdenis van

de kerk. Steeds weer zijn er publicaties over dit onderwerp. Recente uiteenzettingen geven zelfs een keur van citaten van beroemde godgeleerden... Maar ondanks dat alles was mijn vragensteller er nog steeds niet uit. *"Voor wie zijn Gods beloften?"*

Nu heb ik de indruk dat degene die mij dit vroeg er ook echt mee loopt. Er is in de loop van de vorige en de voorvorige eeuw veel twistgeschied over dit onderwerp geproduceerd. Een bekend boek van ongeveer zestig jaar geleden heeft als titel: 'Een eeuw van strijd over verbond en doop'. Gemakkelijk zou een tweede deel geschreven kunnen worden over een eeuw van strijd over aanbod van genade en prediking van Gods belof-

ten. Maar dat bedoelt mijn vragensteller niet. Het gaat om niet minder dan de heel persoonlijke vraag: "Voor wie zijn Gods beloften?" Met als achtergrond, zo begrijp ik, de nood van een hart vol vragen: "Zijn de beloften van de Heere ook voor mij?"

Ik wil proberen in de komende tijd met u over deze vraag na te denken. Bewust formuleer ik het zo: na te denken over die vraag. Dat allereerst. Want wat bedoelen we eigenlijk met die vraag? Daar is een verschillende uitleg aan te geven. En nu zou het misschien wel eens kunnen zijn dat afhankelijk van die uitleg ook het antwoord verschillend is. Ik vermoed dat we nog al wat artikelen nodig zullen hebben om een en ander op het spoor te komen.

De belovende God

Ik wil in dit eerste artikel vooral de nadruk leggen op het belang van het onderwerp. Als het Woord van God geen beloften zou bevatten, dan was er geen Evangelie. Beloften niet van mensen, maar van de Heere Zelf. De Heere is een belovend God. Ik wil hiermee niet gezegd hebben, dat het Woord van de Heere alleen maar beloften bevat. Nee, dat niet. We komen in Gods Woord ook eisen en geboden, waarschuwingen en bedreigingen, vermaningen en zelfs vervloeking tegen. Ja – en laten we aan de ernst ervan niet tekort doen. Maar het hart van het Woord van de Heere is 'belofte'. En het hart van de prediking van Gods Woord is 'belofte'.

Waar komt de belofte Gods vandaan? Ze komt van de drie-enige God. Van niets en niemand anders dan van Hem Zelf. Ik moet in dit verband denken aan dat aangrijpende visioen dat aan de profeet Ezechiël werd getoond, het visioen van de tempelbeek. U leest het in hoofdstuk 47 van zijn profetenboek. De Heere gaat een nieuw begin maken met het volk. Hij gaat nieuw leven en vruchtbaarheid geven daar waar alleen van dood en verderf sprake is. In het visioen dat aan de profeet wordt getoond, blijkt dat er van onder de dorpel van het heiligdom water stroomt. Een beek komt voort uit het binnenste van het heiligdom. Als die stroom zijn weg kiest langs de zuidkant van de tempel blijkt dat ze zich voortzet via het altaar. Vervolgens vloeit de stroom naar het oosten als een snel dieper

wordende beek die zich tenslotte stort in de Dode Zee. En daar in dat oord van verderf en dood brengt het allerlei vrucht. Een visioen als een belofte van het machtige werk van de Heere. Een kostelijke belofte van het werk des Heeren: "het zal leven, alles waarheen deze beek zal komen" [Ezech. 47:9].

Een duidelijke illustratie ook van het werk van de drie-enige God. Waar kwam die stroom vandaan?

Vanwaar is deze heerlijke belofte van het levendmakende werk des Heeren? Uit het binnenste van het heiligdom. Ze welt op uit het hart van de eeuwige God. En hoe zal dat welbehagen des Heeren voortgaan? Alleen door de hand van Christus. Want de beek stroomt via de bloedputten van het altaar. En hoe komt het dat dat water leven brengt, zelfs daar waar geen aasje leven was? Door het werk van de levendmakende Geest. Wat is dus de samenvatting? Gods belofte komt voort uit het Vaderhart van de verkiezende God, ze stroomt door de bedding van het werk van Christus en ze gaat blijken in het levenscheppende werk van de Heilige Geest. "Het zal nieuwe vruchten voortbrengen, want zijn wateren vlieten uit het heiligdom en zijn vrucht zal zijn tot spijs en zijn blad tot heling" [Ezech. 47:12]. God drieënig staat garant voor de betrouwbaarheid van Zijn eigen beloften.

Wie oog krijgt voor het belovend spreken van de Heere komt het op elke bladzijde van de Heilige Schrift tegen. Zelfs al in Genesis 3. Nog geen tien verzen nadat ons de vreselijke val van de mens is meegedeeld. Direct nadat het meest verschrikkelijke feit ons wordt verhaald, klinkt daar al een belofte. Een belofte uit Gods mond. Welke belofte?! De moeder van alle andere beloften. De Heere had het ook anders kunnen doen. Had Hij niet tot de mens gezegd: "ten dage als ge daarvan eet, zult ge de dood sterven"? De Heere had het recht om deze bedreiging ogenblikkelijk na de zondeval en ten volle tot uitvoering te brengen. Maar de Heere heeft het niet gedaan.

Hij dacht in de toorn aan ontferming. Hij riep de mens wel ter verantwoording en sprak Zijn vloek uit over de slang en haar zaad. Maar de mens ontving een belofte. Een belofte van heil en zaligheid, door de Heere en Zijn Gezalfde Zelf uit te voeren: "Ik (!) zal vijandschap zetten..."

Hoe is dat enkele hoofdstukken verder? Als de Heere Abram gaat roepen – Abram, de heiden, de afgodendienaar, de "bedorven Syriër" [Deut. 26:5], van wie niets goeds te zeggen valt. Dan gaat de Heere met deze man Zijn verbond oprichten en in hem met zijn zaad. En wat is de inhoud van dat verbond? Gods genadige belofte: "Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig verbond. Om u te zijn tot een God en uw zaad na u" [Gen. 17:7]. Het is een beloftewoord dat we telkens en telkens weer tegenkomen in de Schrift, door de ingeving van de Heilige Geest steeds weer nagesproken door profeten en apostelen: "Ik zal uw God zijn en gij zult Mijn volk zijn."

Wat die profeten betreft – waren ook zij geen predikers van de beloften van de Heere? Zeker, dat was niet de enige snaar die zij bespeelden. De ware, door God gezonden profeten waren dikwijls profeten van boete en bekering. Zij moesten aangrijpende woorden van vloek en dreiging tot het volk spreken. Hun woorden dreunden als een hamer en zwiepten als een gesel over het onbekeerlijke volk. Maar in de weg van tucht en oordeel waren zij toch boven alles verkondigers van de beloften van Israëls God. Wie denkt hier niet aan de heerlijke beloften aangaande de Knecht des Heeren, van Wie Jesaja profeteren mocht. De profeet wijst op Hem als de komende. "Ziet, Mijn Knecht, Die Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Dewelke Mijn ziel een welbehagen heeft. Ik heb Mijn Geest op Hem gegeven. (...) Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen" [Jes. 42]. En als de Knecht des Heeren moet worden voorgesteld als de Druiventreder die Zijn vijanden vertreden zal, dan klinkt daarin toch een belofte van heil door: "Ik ben het Die in gerechtigheid spreek. Die machtig ben om te verlossen" [Jes. 63].

Tot op de laatste bladzijde van het Oude Testament klinken de beloften van de Heere door: "Ulieden daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen" [Mal. 4].

Als dit al geldt van het Oude Testament, u begrijpt – dan is dat nog meer van toepassing op het Nieuwe

Testament. De openbaring van de Heere is in de nieuwe bedeling nog rijker en voller geworden. We mogen wel zeggen dat het Evangelie één en al belofte is. Vanaf het begin in Mattheüs 1 tot het einde. Ik denk aan de woorden van de engel aan Jozef aangaande de komst van Maria's Zoon die de Zoon van God Zelf zal zijn. *"Zij zal een Zoon baren en gij zult Zijn naam heten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van zonden."* Hoe eindigt het Nieuwe Testament en daarmee de Heilige Schrift? Met een belofte, een belofte uit de mond van de verhoogde Christus Zelf: *"Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastiglijk. Amen."* De woorden die Hij spreekt, zijn waarachtig. *"Want"*, zo schrijft de apostel Paulus aan de gemeente van Korinthe: *"zovele beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem 'ja' en zijn in Hem 'amen', Gode tot heerlijkheid..."* [2 Kor. 1:20].

Begin en einde

Het is niet verwonderlijk dat Luther en andere reformatoren de prediking van Gods Woord hebben samengevat met het woord 'belofte'. Niet met de bedoeling om de andere aspecten van de verkondiging weg te schuiven. Maar wel om daarmee het hart van de prediking aan te duiden, namelijk als boodschap van zaligheid, alsi Evangelie. *"Neemt men de belofte weg uit de Bijbel, dan neemt men het Evangelie weg"*, aldus Ralph Erskine.

PROF. VAN DER MEIDEN 4: DE TRINITEIT IN DE PREDIKING

De vraag hoe er gepreekt moet worden is niet onbelangrijk. De prediker dient op deze vraag het antwoord te weten en het in de diensten te laten horen. Een hele taak. Steeds wijst van der Meiden er op dat er voortdurend gebed moet zijn om recht te doen aan het Woord van de Heere. Het volle Woord moet gepredikt worden. Nimmer mag voorbijgegaan worden aan de werkelijkheid dat de Schrift geheel is de bijzondere Openbaring van God. De hoofdinhoud is de Triniteit. De Heilige Drie-eenheid. God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest. Het gaat dus in de Bijbel om de Drie Personen. We kunnen zeggen, dat Gods Woord theologisch, christologisch en pneumatologisch gekarakteriseerd kan worden.

En Kohlbrugge zegt op zijn manier: *"Wat wij leer noemen, is belofte uit Gods mond"*.

Ik besluit in dit verband met een breed citaat uit Calvijns Institutie: *"Wij zeggen dat het fundament des geloofs is de genadige belofte, omdat op haar het geloof eigenlijk berust. Want ofschoon het (geloof) vaststelt dat God in alles waarachtig is, hetzij Hij beveelt, hetzij Hij verbiedt, hetzij Hij belooft, hetzij Hij dreigt (...), eigenlijk begint het toch bij de belofte, daarop berust het, daarin eindigt het. Want het zoekt het leven in God, hetwelk niet in geboden of in afkondiging van straffen, maar in de belofte der barmhartigheid gevonden wordt en dat slechts in de genadige belofte (...). Dus, indien wij niet willen dat het geloof siddert en wankelt, moeten wij het schragen door de belofte der zaligheid, die door de Heere uit eigen beweging en milddadig en meer ter wille van onze ellende dan van onze waardigheid wordt aangeboden. (...) Wanneer wij dus zeggen dat het geloof op de genadige belofte behoort te steunen, ontkennen wij niet dat de gelovigen Gods Woord in alle opzichten moeten omhelzen en aannemen, maar wij bestemmen de belofte der barmhartigheid voor het geloof tot een eigen doelwit"* [III, II, 2].

Ds. J.M.J. Kieviet

is God te kennen en Zijn Christus, Joh 17:3. Men moet tot God bekeerd worden en met Hem verzoend worden. De prediker moet tot die diepte doordringen. Het theologische karakter der prediking komt dan vanzelf uit en het christologische karakter kan dan nooit ontbreken. Spreken moet de innige relatie die er is tussen de Vader en de Zoon en dat de Vader Hem gezonden heeft in deze wereld tot een verzoening voor onze zonden. Benadrukt moet worden dat Christus de Christus, de Borg en het Lam is. Op Golgotha en in de hemel. In dit verband zegt van der Meiden: in elk schriftgedeelte is een punt een lijn die van God uitgaat en door en in Christus tot ons komt. In alle delen is de hartslag van de Christus waar te nemen. Een preek zonder Christus is geen preek. Is geen bediening van het Woord. Het werk van de Heilige Geest mag in de prediking niet ontbreken. De verhouding tot de Vader en de Zoon. De bekendmaking van God de Heere omtrent de Heilige Geest als het gaat over Zijn Persoon en Zijn werk. De getuigenissen van de Heere Jezus en het Zelf-getuigenis van de Heilige Geest moeten spreken. Ordelijk, op de juiste plaats en wijze moet de prediking van de Drie-enige God naar voren komen. Wanneer het gaat over verbondsmatige prediking, zegt van der Meiden het volgende: zeker ligt in de verbondsmatige prediking een waarheidselement, maar men zij voorzichtig met dergelijke termen of karakterisering. Een preek die goed theologisch en christocentrisch is, kan het verbond niet uitsluiten. Het verbond is Gods verbond en de Christus is de Middelaar des verbonds. God richt het verbond op en de verbondsweldaden zijn in Christus. Als de preek goed theologisch-christocentrisch is van inhoud, dan zal de prediking zeer zeker verbondsmatig zijn in de beste zin van het Woord. Dan komt immers klaar en duidelijk uit, hoe God met de zondaar en de zondaar met God verzoend wordt. Niet zo gemakkelijk is het om goed, echt Schriftuurlijk te preken. Dat elke prediker er biddend naar sta. Een preek zonder Christus is een tafel zonder spijs voor hongerigen. Een preek zonder God is een preek zonder de betekenis van het verbond, zonder de Rechter, de Vader, de Oorsprong van alle goed. In zulk een preek beluistert de verloren zoon geen boodschap uit het Vaderhuis en hoort het kind niets van het Vaderhart. Die prediking van

Gods heil in Christus, die prediking van vrije genade voor de verloren zondaar, die prediking van het verbond, heft des mensen verantwoordelijkheid niet op, Rom 2: 1-16 en Cor 5: 10. God voert Zijn Raad uit, Hand 4: 28, en Hij laat de weg des behouds prediken, Joh 3: 16, 30. Wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God, Lukas 18:26 en 27. De prediker moet hiervan ten volle doordrongen zijn. Hij moet bewegen en bidden. Hij moet wel en het wee doen horen. Hij moet een getrouw prediker zijn van het Woord Gods. Altijd prediker van Christus zijn en altijd het evangelie verkondigen, dat God geopenbaard heeft tot behoudenis van zondaren. Laat de sleutel van het Woord toch recht gebruikt worden. Het geldt zielen voor de eeuwigheid. Het raakt de eer des Heeren en het heil van zondaren. Een hartelijk, welmenend woord uit de vorige eeuw. De intentie ervan moet er vandaag zijn, anders is er steriele prediking. Een prediking die lijdt aan geestelijke bloedarmoede. Voluit moet gesproken worden van de Drie-enige God, Vader, Zoon en

Heilige Geest. Prof. W. Kremer, de opvolger van prof. van der Meiden heeft geschreven: Nimmer mag één van de Goddelijke personen op de voorgrond geplaatst worden voor de Ander. Gebeurt dit, dan wordt het Evangelie verkort, de prediking wordt scheef getrokken en men zal de gevolgen zien in het geestelijke leven van de gemeente. Een harmonische prediking, een trinitarische prediking zal verkondigen wie de Heere is en de weg kunnen vinden naar de rijke mystiek van het Oude Verbond waarvan de psalmen vol zijn. Een theologisch verantwoorde prediking zal trinitarisch zijn en een heilsordelijk karakter dragen. Dit is Bijbels en daarom confessioneel. Wanneer het over de Heilige Drie-eenheid gaat, staat er in artikel 9: dit alles weten wij zo uit de getuigenissen van de Heilige Schrift, als ook uit hun werkingen en voornamelijk uit degene, die wij in ons gevoelen.

Ds. M.C. Tanis

kracht van God. Als onze tekst dan spreekt over 2 a 3 dagen, dan wil dat o.a. zeggen dat de HEERE niet direct, op stel en sprong herstel zal geven, maar na verloop van tijd. Als de HEERE ons laat wachten, dan doet Hij dat om ons te verootmoedigen en afhankelijk te maken. Zo moest Jona drie dagen en drie nachten in de vis blijven, Paulus weende drie dagen en drie nachten over zijn zonden in Damascus, Petrus werd na drie dagen weer hersteld in zijn ambt, nadat hij zijn meester had verloochend. Drie dagen is kort, zeker als we het vergelijken met de eeuwigheid. Maar als iemand in nood verkeert, dan kunnen drie dagen eindeloos lang duren. Maar de HEERE zal Zijn volk niet eindeloos kastijden. Hij komt, Hij maakt levend, Hij doet verrijzen. Hier valt het Paaslicht over onze tekst. Immers in de opstanding van Christus ligt de grond voor deze levendmaking en herrijzing van het volk. Hij heeft deze levendmakende kracht verworven en zal deze door Zijn Geest toepassen. De levendgemaakten kennen de contrasten van het nieuwe leven. Licht en duisternis, dood en leven, zonde en genade. Ze hebben op alles van zichzelf de dood leren schrijven, wachtend op Zijn levenskracht, ja op Hem Zelf. Als deze levenskracht ons deel mag zijn, dan zal dat openbaar komen in de vrucht. (Lees Rom. 6:4-6; 2 Kor. 4:10 en 11; 1 Kor. 15:31)

KOM EN LAAT ONS WEDERKEREN TOT DE HEERE

Hosea 6:1-3 "Komt laat ons wederkeren tot den HEERE, want Hij heeft verscheurd, en Hij zal ons genezen; Hij heeft geslagen en Hij zal ons verbinden. Hij zal ons na twee dagen levend maken; op de derde dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor Zijn aangezicht leven. Dan zullen wij kennen, wij zullen vervolgen, om den HEERE te kennen; Zijn uitgang is bereid als de dageraad; en Hij zal tot ons komen als een regen, als de spade regen en vroege regen des lands."

Omdat de HEERE geneest

In onze tekst wordt ons de spiegel voorgehouden van de waarachtige terugkeer tot de HEERE. Hier zijn mensen aan het woord, waarin de Geest van overtuiging en de Geest des geloofs werkt. Een eerlijk gemaakt zondaarsvolk, dat elkaar opwekt om terug te keren naar de HEERE. Zij erkennen hun afwijkingen van de HEERE, als gevolg daarvan heeft de HEERE Zich van hen teruggetrokken. Ze voelen de pijn en ervaren de smart over dit Godsgemis. Ze hebben Gods slagen gevoeld, daarin hebben ze Zijn ongenoegen opgemerkt.

God trad tegen hen op als een vijand, als een verscheurende leeuw, maar met een vaderlijk hart. Dit alles heeft hen verwond, verzwakt en krachteloos gemaakt. God haat de zonde, vervolgt de zonde met Zijn gramschap, brengt diepe wonden aan, opdat we de HEERE zouden zoeken, want Hij alleen geneest en verbindt. Alle andere wegen tot herstel zijn afgesneden, alleen de HEERE is de ware Heelmeester. De genezing en de verbinding zijn alleen te vinden in de wonden van Christus, waarin God Zijn barmhartigheid openbaart.

Omdat de HEERE levend maakt

In hun terugkeren tot de HEERE grijpen deze boetelingen door het geloof de levend makende kracht van de HEERE aan. Ze gebruiken daarbij een beeld van een opwekking uit de doden, een verrijzenis uit het graf. Het is een beeld voor het herstel van het volk. Hun toestand is gelijk doden, die begraven waren. De situatie van het volk in de ballingschap. (Ezech. 37) Bedolven onder de oordelen Gods, geestelijk dood. Echter de ware boetvaardigen, het terugkerende volk, geloven in de opstandings-

Omdat de HEERE zich doet kennen

De vrucht van dit terugkeren tot de HEERE is dat we voor Zijn aangezicht zullen leven. Gods aangezicht is Zijn tegenwoordigheid. Het betekent dat we dan in Zijn gunst mogen delen. Dan zal Hij Zich laten kennen. Bevindelijk kennen. Ervaringskennis door het geloof alleen. Ervaren Wie de HEERE is en wat Hij doet. Deze ervaring zal zijn als de dageraad, als een nieuwe dag. De Zon der gerechtigheid gaat over dat terugkerende zondaarsvolk op en ze ervaren door het geloof onder Zijn vleugelen genezing en verkwikking. Het is als de vroege en late regen, dat neerdaalt op Zijn aanmechtig volk om hen vruchtbaar te maken. God laat Zich dan kennen, steeds meer en meer kennen in Zijn Zoon de Heere Jezus Christus. Zijn goedertierenheid, Zijn trouw, Zijn wijsheid in al Zijn handelingen, Zijn macht, Zijn vrede. Dit alles is de wortel voor de ware Godsvrucht.

In hoeverre is deze opwekking nu gemeend? Kom laat ons wederkeren

tot de HEERE. Als het eigen werk is, dan is het als een vroegopkomende dauw, als een morgenwolk. (Hos.6:4) Dan zal het zo weer voorbij gaan. De grondige ontdekking aan onze zonde en schuld wordt erin gemist. De bekering tot God ontbreekt en het gelovig gebruikmaken van de levendmaken-de kracht van Christus kennen ze niet. Zo vallen zij weer terug in hetzelfde dode oppervlakkige wereldse, afgodische leven, voorzien van een klein vernislaagje godsdienst. Een waar werk is uit God. Het echte hartelijke terugkeren tot de HEERE gaat onze krachten te boven. Nooit zullen we

vanuit onszelf terugkeren tot de HEERE. Alleen de liefde Gods is het, die ons ertoe beweegt. Zijn slagen en Zijn lokkingen. Laten onze ogen op Hem gericht mogen zijn, opdat er een wederkeren mag zijn tot Hem, maatschappelijk, kerkelijk en persoonlijk. Dan alleen is er herstel van het geestelijke en kerkelijke leven te verwachten.

Ds. K. Visser

(samenvatting van het gesproken woord op 'Bewaar het Panddag'.)

GEESTELIJKE HERKENNING - 2

Uitgangspunt bij het zoeken en nastreven van kerkelijke eenheid dient te wezen het hebben van een gemeenschappelijke grondslag in de gereformeerde belijdenis. Laat daar geen twijfel over bestaan. Vandaar dat eenheid met bijvoorbeeld de PKN voor een afgescheiden kerk ondenkbaar is. De grondslag van die nieuwe kerk laat dat eenvoudig niet toe. Dat hoeven we niet eens te proberen! Maar wel mag en moet gezocht worden naar mogelijkheden om te verenigen met kerken die op dezelfde confessionele basis staan en ook willen blijven staan. Omdat zij ervan overtuigd zijn dat zij niet op een andere grondslag mogen staan.

De religie van de belijdenis

Is hiermee nu alles gezegd? Nee, zeker niet. Terecht is er door verschillende synoden van onze kerken dan ook op gewezen, dat behalve de bereikte overeenstemming ten aanzien van confessionele uitgangspunten ook de functionering van een en ander van belang is. En deputaten hebben meer dan eens de opdracht gekregen daar onderzoek naar te doen. Functioneert de confessie nu ook metterdaad? Eerlijkheidshalve zou dat onderzoek niet alleen ingesteld moeten worden bij anderen, maar ook bij onszelf. Ook dat is wel eens door de synode uitgesproken. En in dit verband komt de vraag naar de geestelijke herkenning aan de orde. Niet als een vraag die weliswaar ook nog wel gesteld moet worden, maar die eigenlijk ook weer niet zo heel veel ter zake dient, maar als een zeer wezenlijke vraag. Als een vraag die tenvolle serieus genomen dient te

worden. Het feit, dat prof. Maris recentelijk de zaak van de geestelijke herkenning weer aan de orde stelde wil ik dan ook graag opvatten als een uitnodiging om op deze zaak wat nader in te gaan en er met elkaar over in gesprek te komen.

Ik zie dat ook helemaal liggen in het verlengde van wat in onze eigen kerken tot voor kort altijd aangeduid werd met de term 'de religie van de belijdenis'. Sla er de wat oudere geschriften uit de eigen kring, waarin de belijdenis ter sprake komt, maar op na en u vindt deze zaak ook vermeld. Vergis ik me als ik meen dat die term vandaag minder gebruikt wordt dan vroeger wel het geval was? Moeten we dan niet overwegen deze zaak weer wat meer voor het voetlicht te halen?

Hoe staat het met die geestelijke herkenning? Laten we eerst bij onszelf blijven. Ongetwijfeld, al onze kerken staan op dezelfde grondslag. Dat kan ook niet anders. Maar waar komen dan de onderlinge verschillen vandaan waardoor we als kerken zo ver uit elkaar liggen? Ik doel nu niet op verschillen in liturgie of gebruikte bijbelvertaling of dergelijke dingen. Zeker, die nemen ook een bepaalde plaats in en hebben vaak geen geringe invloed. Maar waar ik op doel is het grote verschil in prediking, in benadering van en kijk op de gemeente, in visie op geloof en geloofsleven. Want die verschillen zijn er. Terwijl we toch op dezelfde basis staan en hetzelfde geloof belijden. Kennelijk kan die gemeenschappelijke basis zonder meer ons toch

niet dicht bij elkaar houden. Wel, is hier dan sprake van een gebrek aan geestelijke herkenning?

En als dat dan al in eigen kring als een storende factor ervaren wordt die de beleving van de geestelijke eenheid onder druk zet, zou dat dan in het zoeken van eenheid met andere kerken ook niet een factor van betekenis moeten zijn? Dan kunnen we niet volstaan met het wijzen naar de grondslag die we gemeenschappelijk hebben. Dan gaat het daarbij zeker niet minder om het antwoord op de vraag hoe die grondslag functioneert en of we in die functionering elkaar geestelijk ook herkennen. Als we die vraag niet eerlijk onder ogen zien, dan vragen we om nog meer frustraties en dan zetten we de deur open naar een nog verdere vervreemding van elkaar in ons eigen kerkverband.

Laat ik aan de hand van een paar voorbeelden uit de confessie duidelijk maken wat ik bedoel. Ik kies zo'n voorbeeld uit elk van de drie gereformeerde belijdenisgeschriften, de Heidelbergse Catechismus, de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels.

Zondag 23 Heid. Cat.

Uit onze Catechismus kies ik een van de meest bekende gedeelten; de zondag die spreekt over de rechtvaardiging door het geloof alleen. Een van de kardinale onderdelen van de heilsleer, zoals we die in de Schrift vinden en zoals onze belijdenis die op onnavolgbare manier onder woorden heeft gebracht. Wat wordt hier beleden?

Hier wordt beleden dat degene die gelooft in Jezus Christus vrijgesproken is van schuld en straf en zelfs een recht heeft verkregen op het eeuwige leven. Maar dan moet u eens horen wie die belijder is en wat hij van zichzelf moet erkennen. Hij zegt, dat zijn geweten hem aanklaagt dat hij tegen al Gods geboden zwaarlijk gezondigd heeft, dat hij geen van die geboden gehouden heeft en dat hij bovendien nog steeds tot alle boosheid geneigd is (tegenwoordige tijd!). Geen verheffend beeld. Deze man heeft geen hoge dunk van zichzelf. Is dit niet net zo iets als wat bij het antwoord op de vraag voor wie het Avondmaal des Heeren is ingesteld genoemd wordt: een mishagen aan onszelf hebben?

O zeker, ik vergeet heus niet dat deze zelfde man belijdt dat hij nochtans gelooft, dat hij in Christus voor God rechtvaardig is. Maar dat neemt niet weg, dat zijn geweten hem ook die andere dingen voorhoudt. En kennelijk geregeld voorhoudt. Deze man is daarom simul justus et peccator: tegelijkertijd rechtvaardige en zondaar.

Die passage staat in de belijdenis van allen, die de Heidelbergse Catechismus in de grondslag van hun kerk hebben staan. Die hoort bij hun eigen belijdenis. Als er nu niet meer nodig zou zijn, zouden we op die grondslag best één kunnen zijn. Maar wat zien we gebeuren? Als we de vraag stellen of dit overal waar het met de mond beleden wordt, ook echt functioneert, blijkt helaas dat er zijn, die deze belijdenis wel onderschrijven, maar die van de beleving van deze dingen weinig hebben. Je hoort ze er nooit over. Het lijkt wel alsof hun zondekennis en hun verdriet hebben over de zonde een gepasseerd station is. Van deze 23ste Zondag herhalen ze eigenlijk alleen het gedeelte dat zegt, dat ze gerechtvaardigd zijn. Maar van dat geweten en de aanklachten ervan, weten ze daar ook van?

Een gesprek hierover loopt dan al gauw uit op de teleurstellende ontdekking, dat de herkenning ontbreekt. Wel dezelfde belijdenis en toch geen herkenning. En als je dan moet luisteren naar een prediking waarin dit element ook niet aan de orde komt? Waarin nu nooit eens blijkt dat er begrip is voor mensen wier geweten die ernstige aanklachten uitsprekt? Een prediking die nooit ingaat op de zielenood die hiermee samenhangt? Een prediking dus, waarin het element van de herkenning ontbreekt? Er dan toch maar vertrouwen in hebben?

Hoe zal dat gaan met de onderlinge communicatie als je elkaar op dit punt niet verstaat? Geeft dat echt een band? Of moet je het dan maar doen met het feit, dat je toch op dezelfde grondslag staat? Is dat niet al te zeer theorie? Kan het echte leven bij theorieën leven?

Art. 29 N.G.B.

Uit de Nederlandse Geloofsbelijdenis citeer ik iets uit artikel 29 waarin gesproken wordt over de merktekenen van de ware en die van de valse kerk. Als er gesproken wordt over de

ware kerk worden ook de merktekenen van de ware christenen vermeld.

Nu is het spreken over kenmerken - merktekenen - bij velen al snel verdacht. Evenwel, onze belijdenis aarzelt niet ze te noemen. We lezen van het door het geloof Christus aannemen, het vlieden van de zonde, het najagen van de gerechtigheid, het liefhebben van de naaste, niet afwijken, noch ter rechter- noch ter linkerhand, het vlees kruisigen en zijn werken. En dan de mooie zin, die het waard is in zijn geheel geciteerd te worden: Alzo nochtans niet, alsof er nog geen grote zwakheid in hen zij; maar zij strijden daartegen door de Geest al de dagen huns levens, nemende gestadiglijk hun toevlucht tot het bloed, de dood, het lijden en de gehoorzaamheid van de Heere Jezus, in Wie zij vergeving van hun zonden hebben door het geloof in Hem.

Ja, daar staan ze, de merktekenen van de christen. Daaraan is hij te herkennen. Hier geen eenzijdigheden, waarbij slechts een paar merktekenen worden genoemd, maar een eerlijk en getrouw beeld, overeenkomst wat we er ook over lezen in de Schrift. En hier ligt tevens de mogelijkheid van herkenning. Want, hoe het ook zij, bij de een mag dit merkteken meer prominent aanwezig zijn en bij de ander dat merkteken, maar er is wederzijds herkenning. Wat gebeurt er evenwel, als de mond dit wel belijdt, maar het leven getuigt er niet van? Sterker nog, wat als de mond er niet eens van weet te spreken? Dan toch maar genoeg hebben aan de confessie waarin dit staat? Gaat het ook niet om de functionering?

Dordtse Leerregels

Tenslotte een enkele passage uit de Dordtse Leerregels. Uit dit belijdenisgeschrift zouden we trouwens te kust en te keur kunnen citeren. Ik denk aan een paar uitdrukkingen die verschillende keren voorkomen in dit geschrift. Als het gaat over de bewaring van de uitverkoren (in V, 9 over de volharding der heiligen), wordt gezegd, dat de ware gelovigen van die bewaring verzekerd zijn 'naar de mate des geloofs'. Gaat het over de verkiezing tot de zaligheid en de verzekering daarvan, wordt gezegd, dat de verkoren tot die zekerheid komen 'bij onderscheiden trappen en met ongelijke mate' (I,12).

Wat wordt hiermee aangeduid? Dat niet alle gelovigen even ver komen in de kennis van Gods genade. Dat er zijn, die niet zo zeker zijn en aan veel twijfel onderhevig zijn. En dat er ook zijn, die van de Heere meer licht ontvangen en sterker staan in hun overtuigingen. Dit is nu typisch iets wat ook behoort bij de 'religie van de belijdenis'. Maar dan mag dit element niet voor kennisgeving worden aangenomen. Integendeel, dit bij uitstek pastorale aspect dient in de prediking alsook in het pastoraat aan de orde te komen. Met die gevarieerdheid in de gemeente zal inderdaad rekening moeten worden gehouden.

Ontbreekt dat, dan is er al weer een factor waardoor de geestelijke herkenning gaat ontbreken. En wat begin je dan als er alleen maar de gemeenschappelijke confessionele grondslag is, waar echter in de praktijk alles niet van functioneert?

Ik heb het nu nog niet eens over het feit, dat er binnen de gemeente zowel gelovigen als ongelovigen zijn en dat daarmee in de kijk op de gemeente ook rekening zal moeten worden gehouden. Ook heb ik het niet oververschijngelovigen en naamchristenen die er in een gemeente ook kunnen zijn; mensen die wel de gedaante van godzaligheid hebben, maar de kracht ervan verloochend hebben. Ach, er is nog zoveel meer over te zeggen. Gaat de Schrift zelf ons ook niet in al deze dingen voor? Daarom is in dit alles de geestelijke herkenning van zo'n groot belang.

Het is wel zaak, dat in de discussies over kerkelijke eenheid deze zaken niet ondersneeuwen. In het verleden hebben onze kerken er altijd op gestaan dat hiermee voluit rekening zou worden gehouden. Terecht, want ook de Heere verwacht van ons dat we er rekening mee houden. Laat dat dan zo mogen blijven...

ds. P. den Butter



VRAGENRUBRIEK

De volgende vraag ligt ter beantwoording voor ons. Is het mogelijk om een uitleg te geven bij Hebr. 13:17? Daar lezen wij het volgende: "Zijt uw voorgangers gehoorzaam, en zijt hun onderdanig; want zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde en niet al zuchtende; want dat is u niet nuttig".

De apostel vermaant ons in vers 7 van hetzelfde hoofdstuk om hen die ons Gods Woord verkondigden en reeds van ons heengingen te blijven gedenken. Maar, zo voegt de apostel er aan toe, dat moet dan wel in een bepaalde zin gebeuren, namelijk *door hun geloof na te volgen!* Dat wil zeggen dat wij hen het beste eren als wij ons aan het Woord, dat zij in getrouwheid mochten brengen, in waarachtig geloof mogen onderwerpen. Mensverheerlijking is uit den boze. Petrus zei tegen Cornelius, die voor hem neerviel: Sta op, ik ben ook zelf een mens, Hand. 10:26. Ik houd van levensbeschrijvingen van voorgangers. Maar laten we daarbij het vermaan van de apostel niet vergeten: volgt hun geloof na! Sommige mensen idealiseren het verleden en ook dominees uit het verleden. Het komt nog wel eens voor bij mensen die veel kritiek hebben op de huidige voorgangers! Zij zijn als degenen die zich discipelen van Mozes noemden, maar door de Heere Jezus blinden werden genoemd. Lees maar Joh. 10.

Dus nog eens: we gedenken Gods knechten van het verleden het beste door hun geloof na te mogen wandelen. Zij hielden ons immers de weg des behouds voor? Welnu, wandelen we wel op die weg? Zo niet, dan zullen zij ons straks veroordelen!

Vers 17 uit Hebr. 13 wijst ons op onze houding ten opzichte van hen die ons voorgaan. Hoe staan we tegenover onze dominee, onze ouderlingen en diakenen? Hoe spreken wij over hen, bijvoorbeeld met onze kinderen? Toegegeven, het zijn allemaal mensen met gebreken. Ooit was er een volmaakte Ambtsdrager op aarde. Die trouwens ook verworpen werd! Maar voor de rest hebben Gods knechten alle hun gebreken. Maar nog eens: erkennen wij hen als knechten van de

Heere? De genoemde tekst spreekt van gehoorzaamheid en onderdanigheid.

Gehoorzamen wij hen als zij ons oproepen, waarschuwen, nodigen? Onderwerpen wij ons aan het door hen gepredikte Woord? Vlieden wij de zondepaden, als zij ons waarschuwen voor het eeuwig verderf? Nemen wij de toevlucht tot Christus, door hen gepredikt als de Weg, de Waarheid en het Leven? Zien wij in en achter hen de hoogste Profeet, voor Wiens rechterstoel wij eens zullen verschijnen?

Wat is de duivel vooral op dit terrein aktief! Hij gebruikt van alles, opdat wij dat Woord maar naast ons neer zouden leggen! De stem van die man is zo hard, of juist zacht. Hij valt zo dikwijls in herhaling. Hij is zo eenzijdig in zijn teksteuze. Hij vat alles wel wat gemakkelijk op hoor, alsof het zo maar gaat! Hij is wel wat aan de zware kant, want hij heeft het maar gedurig over de zonde. Hij zegt nooit eens wat over televisie en internet. Hij heeft het altijd over televisie en internet. Hij is zo weinig praktisch als het over het christen-zijn in deze maatschappij gaat. Hij is mij te aktueel, gebeurt er wat in de wereld, dan hoor je het op de preekstoel terug. 't Is wel een aardige man hoor, maar hij is mij te soft. Thuis is hij zo aardig, maar op de preekstoel zo fel en hard!

Deze lijst is makkelijk aan te vullen. Maar Gods Woord houdt ons voor om hen gehoorzaam te zijn en ons aan hen te onderwerpen, als het Woord van God wordt gebracht. Een dominee, die eens veel kritiek op zijn bordje kreeg, antwoordde de beste man: als je zoveel aan te merken hebt, bid je zeker wel veel voor mij? Ja ja... De apostel zegt het ook in het 18^e vers: Bidt voor ons! Welnu, ik zeg het een ieder die dit leest: dat hij die nooit bidt voor zijn voorgangers, een vreemdeling van genade is en onder kritiek van de Allerhoogste staat!

Maar nu het vervolg van vers 17. Gods knechten waken voor de zielen van hun hoorders. Zij hebben er enig besef van dat zij eerlijk en getrouw moeten zijn en dat ze moeten zoeken vrij van het bloed van hun hoorders te zijn. God ziet toe op hun arbeid. Dat geeft hen veel reden tot verootmoediging en schuldbelijdenis. Maar doet

hen ook meer en meer vragen om liefde en bewogenheid in het hart tot de zielen onder het gehoor van Gods Woord.

Een knecht van God heeft het in zijn gebeden vaak over zijn gemeentelieden. Hij weet zich verantwoordelijk en bespreekt daarom alles met de Heere. Hij legt rekenschap af van zijn werk, hem door de Heere opgedragen. Hier en nu. In zijn binnenkamer. Dan zegt hij bijvoorbeeld: Heere, die en die vrouw zit altijd zo onrustig onder de preek, zit maar te bladeren in haar bijbeltje, ze kijkt me niet aan, ik voel de weerstand. Zou het U toch mogen behagen die vrouw eens *echt* onrustig te maken en haar hart te openen voor Uw Woord. En die jonge man, Heere, ik vind hem zo aardig en meelevend, en hij rekent zich er altijd bij. Maar ik weet het niet, ik ben soms zo bang dat hij zich vergist, ik hoor hem nooit eens klagen over zichzelf bijvoorbeeld. En broeder X, ik weet haast zeker dat er wat in die man omgaat, zou U mij eens willen gebruiken voor hem dat hij wat verder zou mogen komen. En Heere, nu was hij weer niet aan het Avondmaal, volgens mij wacht hij op iets dat misschien nooit komen zal, en waarom wacht hij daar nu toch op. Heere, ik heb straks weer catechisatie en ik heb altijd zo'n last van die lum-mel. Wat zou het nu toch fijn zijn als juist hij eens tot bekering kwam, ach Heere, doe het!

Een dominee is ook wel eens van het pad af. Dan voelt hij heel goed, dat ook hij van nature geneigd is zijn naasten te haten. Maar als hij op zijn plaats mag zijn en mag zien dat ook hij maar een arm en ellendig en bovenal schuldig menskind is, dan kan hij naast en onder de ander gaan staan.

Nu is de vraag: wat zou de dominee in zijn gebed *van mij* zeggen? Zal hij in zijn gebed met vreugde over mij spreken, of al zuchtend? Moet hij nog wel eens over iemand zuchten, dan strekt dat die persoon niet tot voordeel. Als er waarachtige bekering komt, is er blijdschap bij Gods engelen in de hemel, maar ook bij Gods knechten op aarde. Kom, gun hen eens een beetje meer vreugde! En houd op met oordelen en veroordelen, als u nog nooit in de zelfveroordeling terecht kwam. Tenslotte: hoe om te gaan met terechte kritiek op de prediking? Over het antwoord op die vraag wil ik nog even nadenken, goed?

Ds. K. Hoefnagel

BRIEVEN AAN OUDERS (30)

Graag zou ik deze brief willen beginnen met een vraag aan ouders. Deze vraag: hoe verkeren uw kinderen in het huis van de Heere. We hebben gehoord van de gruweldaden van die twee zonen van de priester Eli. Hemeltergend was hun gedrag in het heiligdom van de Heere. Dat heiligdom is er niet meer. 't Is nu de kerk. Daar woont de Heere bij Zijn gemeente. Immers – Hij heeft gesproken: "Waar twee of drie in Mijn Naam bijeen zijn, daar ben Ik in het midden." Weten uw kinderen dat zij in de kerk voor het aangezicht van de Heere zijn? Komt dat uit in hun houding? Is er eerbied, heilig ontzag? Goed – ze zitten vaak niet meer naast vader en moeder in de bank. Dat zal wel voortvloeien uit de drang naar volwassenheid. Echter dat bij elkaar zitten van jeugdigen achter in de kerk, heeft nog weleens tot gevolg dat de predikant moet waarschuwen. Breng uw kinderen toch bij dat ze in de kerk op een heilige plaats zijn. Erg is het als jongeren dat niet weten of niet meer beseffen.

Bij Hofni en Pinehas kwam het van kwaad tot erger. Op een hellend vlak is vaak geen terugkeer meer mogelijk. Op zekere dag namen ze de heilige ark van het verbond mee. We lezen niet dat Eli heeft geprotesteerd. 't Zou misschien ook weinig geholpen hebben. Daar gaan die twee met de heilige ark, de ark met daarin de kruidmanna, de wet en de staf van Aäron die gebloeid had. Ze gaan ermee naar het slagveld. De verdorvenheid is al zo groot dat ze menen dat de ark God Zelf is.

De ark was slechts teken van de goddelijke presentie temidden van Israël. Doch de ark was God Zelf niet. Dat maakt het bijgeloof, het afgodisch hart ervan. Vereenzelviging van teken en de zaak die er door betekend wordt, kan ook bij ons gevonden worden. We kunnen van de heilige doop de zaak zelve maken. Desgelijks van het heilig Avondmaal. Zelfs kunnen we van ons kerkmens-zijn alles maken.

Hoe zijn Hofni en Pinehas er achter gekomen dat de ark God Zelf niet is! O zeker – het leger van Israël stond te juichen toen die twee met de ark aankwamen, en de filistijnen sloegen aan het beven. Ze hadden ontzag voor de God van Israël. Maar het pakte anders uit dan gedacht. Want de God van Israël was er niet. Straks dat verschrik-

kelijke: de ark als trofee in de handen van de vijanden, en even later in de afgodstempel van Dagon; de filistijnen denken dat Dagon sterker is dan de God van Israël. Welk een smaad voor de almachtige God.

Hofni en Pinehas op het slagveld gedood. Ze moesten verschijnen voor God Die de schuldige geenszins voor onschuldig houdt. Beide voor eeuwig verloren.

De oude Eli zit buiten op een stoel. Reikhalzend ziet hij uit naar een bericht van het slagveld. Toch doet de boodschap van de dood van zijn beide zonen hem niet achterover tuimelen. 't Was toen hij hoorde dat de ark van de Heere gevankelijk door de filistijnen was genomen. God ging nu toch voorop. Zo leert de Heilige Geest dat ook.

Kennen wij, ouders, ook die genade? Neen – niet onze kinderen voorop, maar de Heere voorop. Dat zal dan heel de opvoeding stempelen.

Ds. P.v.Z.

PERSBERICHT

Interactie Kerk en Overheid in een multiculturele samenleving

In het kader van het Studium-Generale programma van de christelijke hogeschool de Driestar te Gouda, is er met het oog op de discussie over waarden en normen op D.V. zaterdag 19 juni 2004 een studiedag in de vorm van een nationaal debat rond het thema:

Interactie kerk en samenleving in een multiculturele samenleving.

De boodschap van de kerk en het luisterend oor van de overheid.

Medewerking wordt verleend door: dr. ir. J. van der Graaf, tot 2000 algemeen secretaris en daarna tot 2002 studiesecretaris van de GB in de Ned. Herv. Kerk over: Kerk en profetie; Prof. dr. G.G. de Kruijf, hoogleraar in de christelijke ethiek in Leiden over: Getuigende kerk in een multireligieus Nederland; dr. Antoine Bodar, priester-schrijver in Rome over: 'n Sprekende kerk in het spoor van Woord en traditie; mr. J.H.P. Donner, minister van justitie over: Het luisterend oor van de overheid.

mr. C.G. van de Staaïj (SGP) en mr. A. Rouvoet (CU) nemen deel aan het forumgesprek.

ds. R.H. Kieskamp, hervormd emeritus-predikant, zal een meditatief slotwoord verzorgen.

De dag wordt gehouden in het gebouw van de Chr. hogeschool de Driestar aan de Burgemeester Jamessingel 2 in Gouda (tien minuten van het station).

Ontvangst vanaf 09.15 uur, start programma om 09.45 uur, einde 15.30 uur.

Kosten 15,00 (incl. koffie, lunch en referaten).

Aanmeldingsformulier aanvragen via: Chr. hogeschool de Driestar t.a.v. mevr. E.J. van Ravens-Kooy, Postbus 368 2800 AJ Gouda tel. 0182 540333 per email: e.j.vanravens@driestar.nl

ZENDINGSdag CLASSIS UTRECHT 2004

De zendingsdag van de classis Utrecht wordt D.V. 26 juni weer gehouden op de vierde zaterdag van juni.

Plaats: bij mooi weer in het Zeisterbos (achter het hertenkamp aan de Woudenbergseweg) en anders in de Rehobothkerk van de Ger. Gem. (hoek Bergweg/Joubertlaan, naast de Watertoren en de CGK).

Programmatijden: 's morgens 10.00-12.00 uur en 's middags 13.30-15.45 uur.

Thema: "Geroepen tot getuigen".

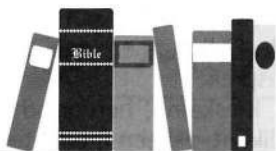
De volgende sprekers zijn uitgenodigd: ds. H. Polinder (Urk), ds. J.H. van Dijk (Ameide), ds. W. van 't Spijker (vanuit het zendingsveld) en ds. M. Vlietstra (Zeist).

De algehele leiding is in handen van ds. M.J. Kater.

Voor de kinderen zal er weer een kinderverhaal zijn en een apart kinderprogramma. We hopen dat er weer veel kinderen zullen komen, net als voorgaande jaren! Als de zendingsdag in de kerk gehouden zal worden is er oppas voor de allerkleinsten.

Op deze dag zal er veel gelegenheid zijn om elkaar te ontmoeten, samen te zingen en geld bijeen te brengen ten bate van de zending.

Zendingscommissie Zeist



BOEKBESPREKINGEN

Artur Dent, *De praktijk van de beke-
ring*, 48 blz., 2,95, Uitgave De
Schatkamer, Rumpst.

Artur Dent is rond 1553 geboren en
overleed in 1607. Hij was puriteins
predikant in Engeland. De in de bro-
chure weergegeven preek werd op 7
maart 1581 uitgesproken. Deze preek
is vele malen gedrukt en in ook in het
Nederlands vertaald.

De preek is nu in hedendaagse spel-
ling overgebracht. Hierbij is gebruik
gemaakt van de zevende druk in het
Nederlands. Ook de voorrede van
Dent is opgenomen.

In oude Nederlandse uitgaven treffen
we een aantal gebeden en gedichten

aan. Die zijn niet opgenomen. De
preek is bewerkt door ing. H.J.
Postema te Doorn. De preek handelt
over Lukas 13:5 *"Ik zeg u: Neen zij;
maar indien gij u niet bekeert, zo zult
gij allen insgelijks vergaan."* Aan het
slot van de preek worden zeven belet-
sels genoemd die van de bekering
afhouden: Ongelovigheid, stoute ver-
metelheid, voorbeeld van de massa,
lange gewoonte, ontgaan van straf-
fen, andere mensen, de hoop van een
lang leven. Het zesde beletsel uit deze
lezenswaardige preek willen wij weer-
geven: "Het zesde beletsel is een
aanmerking van andere mensen, aan-
gaande het einde van hun leven.
Want wanneer enige mensen, die
heel ongebonden en goddeloos heb-
ben geleefd, die voor de ogen en in
het gezicht van de mensen als open-
bare en gruwelijk zondaren geleefd
hebben, also dat een ieder mens, ja
de kinderen op de straten hen met de
vinger hebben nagewezen, evenwel,
als zulken op hun ziekbed, of, zoals
men dat noemt, hun doodsbed maar
enkele goede woorden spreken, roe-
pende God aan om genade, zeggen-
de hun gebeden en zo gerust sterven,
dan is het verwonderenswaardig, hoe
de dwaze mensen van deze wereld
dezen zullen prijzen, hun naam noe-

men, hun zaak rechtvaardigen en hun
eer verspreiden, zeggende: zij hebben
zo'n godzalig einde gemaakt, als
iemand ter wereld doen kon. Zij zijn
gestorven zo gerust als lammeren. Zij
hebben alle dingen in goede orde
gesteld.

Zij hebben hun huisgezin goede voor-
beelden voorgedragen en zij zijn uit-
gegaan gelijk als een kaars. Hierdoor
wordt een andere monsterlijke en
goddeloze vagebond bemoedigd en
tot de zonde opgehitst, want hij
denkt: zulke mensen hebben even
goddeloos geleefd als ik, of iemand
anders, evenwel zij hebben een goed
en godzalig einde gehad, waarom zou
ik dat ook niet doen?

Maar helaas, deze dwaze mensen
hebben schemerende ogen en een
bijziend mollengezicht, want gerust te
sterven is niet godzalig te sterven.
God om genade aan te roepen, om
welstand, is niet God genadig te
bevinden.

Enige gebeden te spreken met de uit-
wendige blote tanden, is niet te ster-
ven in het geloof van Jezus Christus.
Velen doen deze dingen en evenwel
zij sterven een ellendige dood." Een
goede zaak voor jong en oud kennis
te nemen van deze ernstige preek.



Stichting China
Christelijke hulpverlening in Azië

Ook na 10 jaar een blijvende opdracht

Steun ons project
'Gebedsgestalten'
de vertaling is klaar, maar
nu de verspreiding nog!

Mag de verdrukke kerk in China
op uw steun blijven rekenen?
U kunt uw bijdrage
overmaken op

Giro 320666

project in voorbereiding:
de Chinese vertaling van
'Bijbelse vertellingen voor
jonge kinderen' van H. van Dam

Info secretariaat:
Kerkewijk 158, 3905 JJ Veenendaal



Voor info bel:

0416 - 692 787
of
0341 - 425 712

**Reformatische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen**

Korting 10% korting bij 2e reservering binnen een jaar. Korting
wordt berekend op boeking(en) buiten schoolvakanties.

Oosterend - Texel
Rust en ruimte, vakantie in
eigen sfeer, alle jaargetijden

Ruimtegelegen en vrijstaande 6/8 pers.
bungalows; 4/6 pers. stacaravans.
Ook bungalows met cv.

Op Texel zijn veel bezienswaardigheden.
Maak gebruik van de conversatiezaal.
Doe mee aan diverse (dag)activiteiten.

Met familie of vrienden tijdens uw
jubileum samen er even tussenuit.



Op het park
Vrijstaand



Nieuwe bungalow

Bel voor meer informatie of onze gratis
brochure met foto's. Deelweten zijn ook
mogelijk (al vanaf € 110,-).



Meer informatie of reserveren? Bel 0222 31 83 91



STICHTING
Bonisa
ZENDING

Bewogen met de nood van christenen in China

- Bijbels in de stamtalen van de berg-
bevolking
- Opleiding van evangelisten aan
Bijbelscholen
- Mefiboseth gehandicaptenzorg

Steun deze christenen
Steun het werk van Bonisa
met uw
PINKSTERZENDINGSGAVE

Postbank 31.555.32